

به نام خداوند جان و خرد

تروريسم شناسی

(مجموعه مقاله ها)

(رویکردهای حقوقی - فلسفی)

دکتر محمد آشوری

دکتر نسرین مهرا

دکتر شهلا معظمی

دکتر بتول پاکزاد، دکتر مهرداد رایجیان اصلی

دکتر حسن عالی پور، دکتر محمد یکرنگی

مهسا شیروی، آذر علی نژاد، عارف علی نژاد، ندا نیازمند



مؤسسه فرهنگی هنری انتشاراتی

نگاه بینه

عنوان و نام پدیدآور: تروریسم‌شناسی (مجموعه مقاله‌ها) (رویکردهای حقوقی-فلسفی)/محمد آشوری ... [و دیگران]
 مشخصات نشر: تهران، نگاه بینه، ۱۳۹۳
 مشخصات ظاهری: ۲۸۸ص
 شابک: ۹۳-۰۰-۶۲۲۴-۶۰۰-۹۷۸: ۲۰۰۰۰۰ ریال
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
 یادداشت: [مولفین]: محمد آشوری، شهلا معظمی، نسرین مهرا، بتول پاکزاد، مهرداد رایجیان
 اصلی، مهسا شیروی، حسن عالی پور...
 موضوع: تروریسم -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
 موضوع: تروریسم -- قوانین و مقررات
 شناسه افزوده: آشوری، محمد، ۱۳۲۱-
 رده‌بندی کنگره: HV۶۴۳۱/ت۴ ۱۳۹۳
 رده‌بندی دیویی: ۳۰۳/۶۲۵
 شماره کتاب‌شناسی ملی: ۳۷۶۱۵۱۳



مؤسسه فرهنگی هنری انتشاراتی نگاه بینه

خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - پلاک ۲۵۵ - واحد ۴ - تلفن: ۶۶۴۹۲۹۳۳ - ۶۶۴۱۴۲۵۵

تروریسم‌شناسی - مجموعه مقاله‌ها

(رویکردهای حقوقی-فلسفی)

زیر نظر: دکتر محمد آشوری

مدیر اجرایی و هماهنگ کننده: مهسا شیروی

ویراستار علمی: عارف علی‌نژاد

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۴

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: پژواک

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۲۴-۹۳-۰

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

- دیباچه ۵
- تحولات نظام دادرسی کیفری فرانسه در مواجهه با جرایم تروریستی (مرحله پیش از محاکمه) ۸
- محمد آشوری
روح الله سپهری
- تأمین مالی تروریسم و پولشویی سایبری ۲۶
- بتول پاکزاد
علی احمدی ییاضی
- ریشه‌های تروریسم و پیشگیری از هم‌ستیزی ۷۲
- راما مانی
ترجمه: مهرداد رایجیان اصلی
- زنان تروریست ۱۰۵
- ریتا ج. سایمون و آدریان ترانل
ترجمه: مهسا شیروی
- مابه‌های هراس و خشونت حقوق کیفری ۱۲۰
- حسن عالی‌پور
- عکس‌العمل به تروریسم: تلاش برای تعریفی قانونی (مفهوم غیر قابل تعریف تروریسم) ۱۵۴
- جورج پی فلچر
ترجمه: آذر علی‌نژاد
- خشونت و گشتار جمعی، به سوی حقوق کیفری غیرانسانی؟ ۱۷۷
- میری دلماس - مارتی
ترجمه: عارف علی‌نژاد و میلاد میرزای

۱۹۶..... اعمال صلاحیت جهانی در مبارزه با تروریسم

شهلا معتمدی
پیمان نمایان

۲۲۷..... مروری بر نیم رخ گروه‌های تروریستی

نسرین مهرآ
نوروز کارگری

۲۵۰..... تروریسم سایبری، تهدید علیه امنیت جهانی

میتکو بوگانسکی، دریژ پترسکی
ترجمه: ندا نیازمند

۲۷۲..... سنجش تعدید حقوق تروریست‌ها به عنوان دشمن در پرتو نظریه سیاسی جان لاک

محمد یکرنگی

یکی بچه گرگ می‌پرورید

چو پرورده شد خواجه برهم درید

(سعدی)

دیباچه

آثار و تحولات جهانی ناشی از وقوع حوادث تروریستی ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ پس از گذشت بیش از یک دهه از آن کماکان قابل ملاحظه و مشهود است. از اینرو، مهم‌ترین آثار ناشی از حوادث مزبور، اتخاذ سیاست‌های دوگانه از سوی منادیان صلح که خود بر طبل جنگ و جنایت می‌کوبند، است؛ چرا که دولت‌های متظاهر در مبارزه با تروریسم، ضمن تظاهر به مبارزه با ابعاد گوناگون تروریسم، راهبردهایی همچون «جنگ علیه ترور» را اتخاذ نموده و با نقض فاحش قواعد و اصول بنیادین حقوق بین‌المللی و با تمسک غیرقانونی به برخی از قواعد مزبور همچون دفاع مشروع و به‌ویژه دفاع مشروع پیش‌دستانه مبادرت به تجاوز به قلمرو سرزمینی کشورهای افغانستان، عراق، پاکستان و... نموده‌اند.

افزون بر این وقوع حوادث تروریستی در مراکز مهم شهری و پرتردد همانند ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ در نیویورک، ۱۲ اکتبر ۲۰۰۲ در بالی، ۱۱ مارس ۲۰۰۴ در قطار مادرید، ۷ جولای ۲۰۰۵ در لندن، ۲۷ نوامبر ۲۰۰۹ در مسکو، ۲۹ مارس ۲۰۱۰ در قطار مسکو-سنت پترزبورگ، ۲۲ ژوئیه ۲۰۱۱ در اسلو و ۷ ژانویه ۲۰۱۵ در محل دفتر هفته‌نامه مجله شارلی ابدو در پاریس، خود مؤید نقض روزافزون قواعد مزبور می‌باشند. از اینرو، می‌توان حوادث و اقدامات مزبور را به مثابه ظهور شاخه‌ای جدید از تروریسم، موسوم به «تروریسم صادراتی»^۱ تلقی نمود.

با وجود این، اسناد و معاهدات گوناگونی از سوی سازمان‌های بین‌المللی، منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای در مواجهه با تروریسم و ابعاد گوناگون آن به تصویب رسیده است، اما متأسفانه ارتکاب روزافزون اقدامات تروریستی حاکی از عدم اجماع جهانی راجع به مقابله با تروریسم بوده که این امر ناشی از عدم ارائه تعریفی حقوقی و به دور از ملاحظات سیاسی است. بنابراین با توجه به عدم شناسایی ابعاد و اشکال گوناگون تروریسم بر پایه ساختار و سازمان آن، موجبات بسط و توسعه تروریسم در ابعاد گوناگون را فراهم نموده

است. از اینرو، امروزه تروریسم دیگر در ماهیت و ساختار گذشته قرار نگرفته و در راستای تحولات و فناوری‌های نوین دهه‌های اخیر قرار دارد. بنابراین تروریسم میکروبی، تروریسم اتمی، تروریسم شیمیایی، تروریسم هسته‌ای، تروریسم بیولوژیک، تروریسم زیست‌محیطی، تروریسم سایبری و تروریسم آب، از اقسام و شاخه‌های نوین این پدیده دهشتناک به‌شمار می‌آید. این در حالی است که زمینه‌های شکل‌گیری موج سوم تروریسم نوین به مثابه تهدیدی جدی در نقض فاحش صلح و امنیت بین‌المللی به سهولت قابل ملاحظه است.

متأسفانه در برخی اوقات اجرای راهبردهای مبارزه با تروریسم به ویژه اتخاذ سیاست‌دوگانه از سوی دولت‌های حامی تروریسم، نه تنها فضای آینده از ناامنی در منطقه هدف را مرتفع نخواهد کرد، بلکه اتخاذ چنین سیاست‌هایی خود موجب ایجاد گسترش خشونت و افراطی‌گری در زوایای گوناگون است. بنابراین در راستای پیشگیری، منع و سرکوب چنین اقداماتی خشونت‌آمیز، باید ضمن شناسایی ریشه‌ها و انگیزه‌های آن، فرهنگ اندیشه و گفتگو برای ارتقای میزان تحمل و آرامش را توسط دولت‌ها آموزش داد. آموزش صحیح ارتباط حقوقی میان افراد جامعه و تقویت تکریم به آنان در هر موقعیتی موجبات رفع چالش‌های ناشی از اقدامات خشونت‌آمیز و افراطی‌گری را فراهم خواهد نمود. به‌علاوه، با ترویج احترام به حقوق همه انسان‌ها و گسترش درک متقابل میان ادیان و فرهنگ‌ها و تقویت عدم پذیرش افراط‌گرایی خشونت‌آمیز برای اهداف سیاسی و اقتصادی را از بین برد. احترام به مذاهب و ارزش‌های مذهبی و جلوگیری از توهین به این ارزش‌ها باعث توسعه فرهنگ صلح و عدالت و بردباری می‌گردد. لازم به ذکر است که مجمع عمومی سازمان ملل متحد در دهم دسامبر ۲۰۱۳ طی صدور قطعنامه ۵۳/۲۴۳ تعهد کشورها به حل مسالمت‌آمیز اختلاف‌ها، تعهد به حق توسعه و ایجاد مهارت‌های گفت و گو و مذاکره با حسن‌نیت را مورد تأکید قرار داد.

آنچه در این رابطه به ذهن متبادر می‌شود این‌که نخست، به دلیل عدم اجماع دولت‌ها با سازمان‌های بین‌المللی، منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای در خصوص مبارزه با تروریسم متأسفانه در نظام بین‌المللی شرایطی فراهم شده تا سیاست بین‌المللی در مبانی و اصول متقن حقوق بین‌المللی را نقض و جایگزین آن گردد. دوم، اسناد و معاهدات بین‌المللی ضدتروریسم هیچ‌گاه توانایی مبارزه اصولی و عملیاتی با این پدیده شوم و ناقض صلح و امنیت بین‌المللی را به دلیل عدم ارائه تعریف حقوقی نداشته‌اند؛ چرا که تنها به اوصاف، مصادیق و اقسام متنوع اقدامات تروریستی اشاره شده است. و سوم، ضمن حمایت دولت‌های غربی از سازمان‌ها و گروه‌های

تروریستی، و اتخاذ سیاست دوگانه در مبارزه با تروریسم، موجبات افزایش تروریسم می‌باشد. با این همه، مبارزه با کلیه اشکال و ظواهر تروریسم، تنها به همکاری، مساعدت و در نهایت اجماع و اراده جهانی نیاز دارد؛ چرا که تروریسم خود ابزار راهبردی ملاحظات سیاسی، اقتصادی و نظامی دولت‌ها در نیل و اهداف و مقاصد متجاوزانه است. از اینرو، در نیل به این امر ضرورت دارد تا ضمن اجماع، توافق نظر و همراهی دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی در پیشگیری، منع و سرکوب تروریسم، شرایطی در احیای امنیت و صلح عادلانه بین‌المللی فراهم گردد. افزون بر این، در صورت عدم ملاحظات سیاسی از سوی دولت‌ها، وجود محاکم کیفری بین‌المللی به ویژه دیوان کیفری بین‌المللی توانایی تعقیب مرتکبان اقدامات تروریستی و رسیدگی به آن را دارد. در راستای شناسایی و آسیب‌شناسی و نیز ارزیابی قواعد و اصول و راهبردهای مبارزه با تروریسم در اشکال و ظواهر آن، از پژوهشگران و استادان امر در این زمینه دعوت شده است تا ضمن همکاری و مساعدت، مطالعات خود را در چارچوب مقالات علمی جهت درج در این مجموعه ارائه دهند. از اینرو، از همکاری‌های بی‌شائبه پژوهشگران و استادان ارجمند به ویژه سرکار خانم دکتر نسرين مهرا ریس انجمن ایرانی حقوق جزا و سرکار خانم دکتر شهلا معظمی عضو مؤسسه تحقیقات حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه تهران سپاسگزاری می‌گردد. هم‌چنین از زحمات پژوهشگر جوان سرکار خانم مهسا شیروی دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه علوم و تحقیقات تهران در هماهنگی با پژوهشگران و استادان، جناب آقای پیمان نامیان دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه خوارزمی برای ارائه نظریات سودمندان، و جناب آقای عارف علی‌نژاد دانش آموخته کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی برای همکاری خالصانه و صمیمانه‌شان تشکر می‌نمایم. خدا دارد از جناب آقای دکتر بهرام بهرامی، مدیر نیک اندیش "انتشارات نگاه بینه" و همکاران محترم ایشان تقدیر نمایم.

در پایان امید است که مطالعات و پژوهش‌های این مجموعه، ضمن شناسایی و آسیب‌شناسی قواعد ملی و بین‌المللی مبارزه با کلیه اشکال و ظواهر گوناگون تروریسم، بسترهای لازم را در ارتقای شناخت این پدیده و مطالعات حقوقی در ابعاد گوناگون را هرچه بیشتر فراهم نماید.

محمد آشوری

یکم اردیبهشت ماه ۱۳۹۴ خورشیدی